

Владо КОСТЕЛЬНИК
(ж. "Нова думка",
Вуковар, Югославія)

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК ПРО ЮГОСЛАВСЬКИХ РУСИНІВ

Предки югославських русинів від XVIII до XX століття, відірвані від свого народного джерела, маючи з ним дуже слабкий органічний зв'язок, не мали у власному середовищі тієї інтелектуальної сили, яка була б спроможна конституційно відстояти свою власну ідентичність, національну самобутність.

І завдяки титанічній праці В.Гнатюка, з югославських русинів став національно свідомий народ, котрий поважає цінності всіх народів і національностей, серед котрих він живе, і, більше того, який черпає з їх скарбниць все, що вважає придатним для свого власного розвитку, але, зрозуміло, під умовою, що і вони, ці народи, народності, будуть поважати й цінувати цивілізаційні та культурні вартості, взаємно переплітаючись і доповнюючись у тісній співпраці.

А це, безумовно, великий капітал, велика культурна вартість, котру плекаємо і помножуємо не роками, не десятиліттями, а ось уже два з половиною століть, яка зараз, під кінець XX століття, знаходить своє певне вираження в найширшому, не тільки загальнослов'янському, але й всесвітньому плані.

В.Гнатюк із своїми знаннями, вмінням і науковим підходом, із властивою йому духовною і фізичною енергією, міг прийти і назбирати понад сотні духовних творів у віршах і прозі, в гуморі й жартах, в чому саме найглибше відбився національний характер нашого русина у Бачці, Сримі і Славонії.

Все це із своїм талантом, аж геніальністю, він вирвав із забуття, поклав на папір, дав опублікувати і ми сьогодні маємо кілька томів руської народної творчості із тогочасної Угорської Русі, який нас поставив у один ряд із найкультурнішими й найцивілізованішими народами Європи і світу, дякуючи саме тій праці В.Гнатюка і їх результатам.

В.Гнатюк відвідав русинів у Бачці 1899 року і затримався там на два літні місяці. Допомогало йому львівське Наукове товариство ім. Т.Шевченка, але також місцеві парохі греко-католицької церкви, місцевих шкіл, та окремі селяни Руського Керестура і Коцура.

Жанровий репертуар руських пісень і приказок, казок і байок у Бачці і Сримі дуже багатий і входить до найширшого та й найстаршого в Європі.

Знавець духовної, зокрема поетичної, творчості бачванських русинів, В.Гнатюк підкреслював, що серед угорських русинів "правдивого поетичного таланту досі не було", і якщо з'явилася людина, "обдарована поетичним талантом, то це буде факт не без значення не лише для самих бачванських русинів, але й для нас, що змушені вважати ту літературу своєю, без огляду

на те, що вона вела до тісного національного єднання чи до відповідного творення самостійного слов'янського народу”.

Г.Костельник і всі інші, що за ним прийшли, підтвердили обидві передумови, висловлені В.Гнатюком: привели до “тісного національного єднання” і до витворення “нової самостійної слов'янської народності”.

Нема що додати до цих ґрунтовних оцінок В.Гнатюка про талановитість руської людини у сфері мистецької літератури, окремо наголосивши лише на пророцтво того велетня. Він висловив те, що підтвердив час після появи ідилічного вінка Гавриїла Костельника. А саме, талановитість руського народу в Бачці, Сримі і Славонії на ниві поезії, на жаль, менше в прозі, що не на рівні народної прозової творчості, яку Гнатюк так щедро збирав і прирік на вічність.